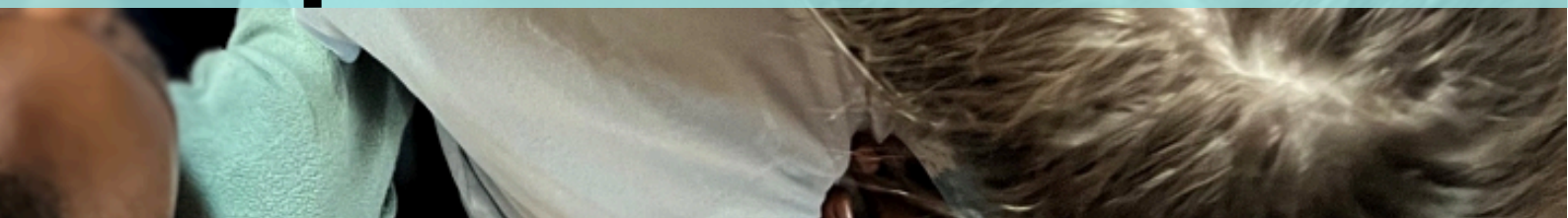

VÄGLEDNING

För mottagandet av
nyanlända barn i familj

Ett verktyg för kommuner i mottagandet av nyanlända barn i familj

Denna vägledning ger stöd för att skapa goda livsvillkor för nyanlända barn och deras familjer genom att belysa risk- och skyddsfaktorer som påverkar barns hälsa, trygghet och utveckling. Syftet är att främja ett systematiskt och barnrättsbaserat arbetssätt, där risk- och skyddsfaktorer identifieras, följs upp och används som grund för planering och samverkan mellan olika verksamheter.

Vägledningen är en forskningsbaserad produkt som är en del av arbetet i projekten Barn i familj och Nya hem, trygga barn, som har drivits i Kristianstads kommun under 2024–2025. Projekten har finansierats av Länsstyrelsen Skåne och Länsstyrelserna.

Till vägledningen finns två tillhörande rapporter Barn i familj. I rapporterna delas risk- och skyddsfaktorerna in i sju kategorier, som också organiserar denna checklista. Kategorierna är mottagandesstruktur, hälsa, socioekonomi, familj, fritid, skola och främmandeskap.

Hur kan man använda vägledningen?

Vägledningen kan användas inför eller i mottagandet av nyanlända barn i familj. Tanken är att genom att reflektera kring listans olika frågor upptäcka eventuella lokala riskfaktorer och att säkerställa skyddsfaktorer.

Genom att gå igenom punkterna på listan kan en kommun, utifrån sina egna förutsättningar, göra en översyn och se vilka områden i mottagandet som behöver prioriteras. Det kan handla om att ta bort eller försvaga riskfaktorer eller att stärka skyddsfaktorer som kompenserar. En kommun behöver inte ha ett aktivt mottagande för att kunna använda vägledningen.

Målgruppen i framtagandet har varit nyanlända barnfamiljer. Det utesluter dock inte att listan används i arbete med en större målgrupp, såsom asylsökande, ensamkommande barn eller familjer som har varit i Sverige en längre period.

Anpassa efter lokala förutsättningar

Mottagandet av nyanlända barn i familj varierar mellan Sveriges kommuner och involverar olika yrkesroller och verksamhetsområden. Därför är inte alla punkter i listan lika relevanta för alla användare.

Alla punkter behöver inte vara det första målet vid användning av vägledningen. Den kan användas både i ett bredare, mer omfattande perspektiv och i ett smalare, mer avgränsat perspektiv, beroende på lokala behov och förutsättningar.

Så här använder du vägledningen

Varje fråga i vägledningen kommer ur en identifierad risk- eller skyddsfaktor. För att få bäst förståelse för kategorierna rekommenderas att du tar del av den inspelade presentationen eller en av de tillhörande rapporterna som beskriver dessa faktorer mer ingående.

Vägledningen kan användas:

- Enskilt, för egen reflektion.
- I arbetsgrupp, för gemensam analys och diskussion.
- I bredare samverkan inom kommunen, för att skapa gemensamma arbetsätt.

Huvudfrågorna är ja- eller nej-frågor, medan underfrågorna ger stöd för djupare reflektion.

Fördjupad förståelse

Om du har laddat ner och sparat denna vägledning och den första tillhörande rapporten i samma mapp och öppnar dokumenten med ett Adobe-program, kommer vissa rubriker och frågor också att vara klickbara. Det innebär att du kan klicka på en rubrik eller fråga du är extra nyfiken på och automatiskt flyttas till det avsnitt i rapporten som ligger till grund för just den delen av checklistan.

Vad betyder de olika färgerna?

Vägledningen kan användas både inför och under mottagandet av nyanlända barn i familj.

Blå färg

Strategisk nivå/Inför mottagandet
Långsiktigt arbete, planering och struktur

Gul/orange färg

Operativ nivå/Under mottagandet
Praktiskt arbete och kontakt med familjerna

Både blå och gul

Grundfrågan klassas som blå (strategisk)
Underfrågorna markeras med färgade linjer som visar kategori

Viktiga påminnelser
Tips på metoder och metodmaterial som kan användas i arbetet

Mottagandestruktur

Mottagandestrukturen utgörs av exempelvis politik, lagar, kommunens uppdrag och ansvar, samverkan och samordning, samt lokala strategier och rutiner eller avsaknaden av sådana. Det är ett för barnet relativt oåtkomligt system som reglerar familjens tillvaro och skapar förutsättningar för dess medlemmar att verka i. Förändringar i denna struktur har en stor betydelse för andra faktorer som påverkar barnets liv.

En välfungerande mottagandestruktur ska identifiera familjers behov, ge rätt stöd i rätt tid och bygga på samordning och samverkan mellan olika aktörer

RISKFAKTORER

Alla barn blir inte hörda

Barn som inte är anvisade missas

Interkulturell kompetens saknas

Kompetens eller trygghet
i barnfrågor saknas

Personbundenhet

Otydliga nyckelroller

Centralisering av kunskap

Uppföljning saknas

SKYDDSAKTÖRER

Alla barn blir hörda

Kompetens och trygghet i
barnfrågor

Interkulturell kompetens
och/eller representation &
identifikation

Systematisk uppföljning

Vägledning och praktiskt stöd

Samverkan för
kompetenssynergier

Behovsbaserad,
målgruppsanpassad &
målgruppsinkluderande
verksamhet

Rutiner som motverkar
personbundenhet

Mottagandestruktur

Strategisk nivå

Operativ nivå

Gemensam bild

Har vi skrivna rutiner för mottagandet av nyanlända barn i familj?

- Har vi en gemensam bild av målen med vårt arbete och våra tillvägagångssätt?
- Är de centrala rollerna i mottagandet tydligt definierade i relation till ansvar, mandat etc?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Gör vi en bedömning av huruvida detta samtal kan ske enskilt utifrån ålder och mognad?

Samtal med barn

Finns det något tillfälle i mottagandet för barn att fritt uttrycka sina behov och ställa frågor? Inte bara spontant i samtal med familjen utan i ett möte som är planerat specifikt för att inhämta barnets perspektiv och bedöma deras behov.

- Känner vi trygghet i att hålla samtal med barn och bedöma deras behov?
- Behöver vi någon kompetensutveckling eller kan vi samverka med andra som har kompetensen?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Tips!

- Barnombudsmannens rekommendationer för samtal med barn och unga.
- Rädsla Barnens digitala verktyg i Snacka tryggt.

Praktiskt stöd

Får familjerna som kommer vägledning och praktiskt stöd?

Har vi en utarbetad struktur kopplat till interna och externa resurser vid behov av förstärkt stöd?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Uppföljning

Har vi en uppföljning av både barn och vuxna som är regelbunden med liknande struktur för alla?

- Vid arbete med introduktion-/etableringsplaner finns det även sådana planer för barnen separat?
- Är det uppföljning vid identifierat behov eller systematiskt för alla barn?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Interkulturell kompetens

Finns det interkulturell kompetens i vårt mottagande?

- I vilken form?
- Behöver någon interkulturell kunskap eller kompetens stärkas hos oss eller bredare i förvaltningen/kommunen?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Självbosatta familjer

- Vad vet vi om de nyanlända barnfamiljer som har bosatt sig själva i kommunen?
- Hur får vi information om vilka det är?
- Hur kan vi ta reda på vilka behov de självbosatta barnen har?

Inkluderar vi nyanlända självbosatta barn i vårt mottagande?

- Erbjuds de självbosatta familjerna något stöd?
- Vilka kompensatoriska insatser har vi för barn som inte är inkluderade i vårt ordinarie mottagande?
- Finns det behov och möjlighet att utveckla stödet?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Målgruppsanpassad verksamhet

Involverar vi målgruppen i utveckling av insatser och annan verksamhet för nyanlända familjer?

- Hur tar vi reda på behov och möjligheter?
- Finns det sätt att samverka med målgruppen som vi inte har utnyttjat?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Samverkan

Är samverkan tydlig för de delar av kommunen som har ett ansvar i mottagandet?

Finns det samverkansmöjligheter som vi inte har utnyttjat inom kommunen eller med civilsamhället?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Hälsa

Hälsan är viktig i integrationsprocessen och ohälsa är en riskfaktor som kan orsakas av upplevelser före, under och efter flykt. Psykosociala och hälsofrämjande insatser och att stärka förmågan att få tag på, förstå och använda information om hälsa och vård är viktiga arbetsmetoder. Riskfaktorer för barn som har flytt kan förstärkas ytterligare om de lever med en funktionsvariation. Föräldrar behöver då rustas i att förespråka sina barns rättigheter och kommuner bör ha rutiner för mottagandet av nyanlända personer som lever med funktionsvariation.

Familjemedlemmars hälsa påverkar barnet och det är viktigt att vid ohälsa vara vaksam på behov hos familjens samtliga medlemmar.

RISKFAKTORER

Fysisk eller psykisk ohälsa hos barnet eller någon familjemedlem

Förhöjd sårbarhet för psykisk ohälsa

Låg tillit till hälso- och sjukvården

Låg hälsolitteracitet

Lågt vårdsökande beteende vid psykisk ohälsa pga. tabun

Känslofokuserade copingstrategier hos barn (undvikande, isolering, självkritik)

Skillnader mellan flickor och pojkar gällande ohälsa och copingstrategier

Funktionsvariation hos barnet eller någon familjemedlem

Avsaknad av rutiner för mottagandet av personer med funktionsvariation

Bristande samarbete mellan kommun och region

SKYDDSAKTORER

Barn blir tillfrågade om sin psykosociala hälsa och erbjuds snabbt psykosocialt stöd

Preventiva målgruppsanpassade hälsofrämjande insatser

Längre psykosocialt stöd än initial mottagningsprocess

Hälsoinformation som förmedlas på ett målgruppsanpassat sätt

Rutiner för mottagandet av nyanlända personer med funktionsvariation

Föräldrar till barn med funktionsvariation rustas i att förespråka barnets rättigheter

Vaksamhet för psykisk ohälsa hos barn eller föräldrar kopplat till funktionsvariationer

Barnkonsekvensanalys vid föräldrars ohälsa

Problemlösande och hjälpsökande copingstrategier hos barn

Barnperspektiv när en förälder är sjuk

Jobbar vi med barnperspektivet om en förälder är sjuk?

- Har någon frågat barnen hur de mår i situationen?
- Behöver den andra föräldern något stöd?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Vem som lämpligast ställer sådana frågor och när avgörs vid planering av samtal med barn, se sida 1 (Mottagandestruktur) under punkten samtal med barn.

Fråga barnen

Har någon frågat barnen hur de mår fysiskt och psykiskt?

- Tycker barnen att de har någon de kan vända sig till om det behövs?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

- Samverkar vi vid behov med individ- och familjeomsorg inför och under mottagande av nyanlända som lever med funktionsvariationer?
- Kan denna samverkan påbörjas eller utvecklas på något sätt?

Funktionsvariation

Finns en rutin för mottagandet av nyanlända som lever med funktionsvariationer?

- Hur kan vi stötta föräldrarna i att företräda sina barns rättigheter om barnen lever med funktionsvariationer?
- Behöver föräldrarna information om rättigheter i Sverige kopplat till funktionsvariationer?
- Kan vi hänvisa och motivera föräldrarna att ta del av föräldraskapsstöd?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Strategisk nivå

Operativ nivå

Hur kan vi komplettera den information som föräldrarna får i samhällsorienteringen?

Hälsoinformation

Får föräldrarna ta del av tillräcklig information om hälsa och sjukvård som förmedlas på ett målgruppsanpassat sätt?

- Finns det tecken på bristande förmåga att få tillgång till, förstå och använda information om hälso- och sjukvård?
- Kan vi stötta med information eller hänvisa till annat stöd?

Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Tips! Vågar vidare samtalsgrupp om psykosocial hälsa

Familjens kontakt med vården

Hur säkerställer vi att kontakten med mödravården och BVC fungerar inklusive för ofödda barn?

Om det finns kontakt med sjukvården, ställer vi frågor om hur den fungerar för familjen?

Om ett barn är sjukt, hur upplever barnet och föräldrarna kontakten med hälso- och sjukvård? Behöver frågor eller oro angående den kontakten bemötas?

Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Psykosocial hälsa

Har vi i eller kan vi utveckla samverkan med regionen?

Finns en rutin vid tecken på psykisk ohälsa hos någon familjemedlem?

- Finns det tecken på att en familjemedlem inte mår bra psykiskt?
- Nämnar någon händelser som kan ha varit traumatiska?

Vad finns det för förebyggande eller hälsofrämjande insatser vi kan lotsa till?

Socioekonomi

I Sverige möter nyanlända barn i familj en komplex verklighet där socioekonomiska faktorer spelar en stor roll. Interaktionen mellan risk- och skyddsfaktorer kopplade till familjeekonomi, föräldrars sysselsättning och bostadsområde påverkar tryggheten och stabiliteten i tillvaron. Genom att förstå dynamiken mellan olika socioekonomiska risk- och skyddsfaktorer kan vi bättre stödja barnens integration och framtidsutsikter i det svenska samhället.

RISKFAKTORER

- Instabil eller ansträngd familjeekonomi och föräldrars/barns oro över den
- Överskuldssättning och ohälsa som följd
- Arbetslöshet & långvarigt beroende av försörjningsstöd
- Lång tid för arbetsmarknadsetablering i Sverige
- Ojämslälld fördelning i arbetsmarknadsetablering
- Hinder för etablering på bostadsmarknaden
- Att behöva flytta ofta och en känsla av tillfällighet
- Korta boendelösningar i kommuner
- Trångboddhet
- Att bo i ett utsatt område
- Att kommuner placerar nyanlända barnfamiljer i utsatta områden

SKYDDSAKTORER

- Tillräcklig och stabil ekonomi
- Föräldrar med stadigvarande sysselsättning
- Budget- och skuldrådgivning som en del av introduktionsverksamhet
- Fler insatser för de som står långt från arbetsmarknaden och/eller saknar utbildning
- Långsiktiga boendelösningar från kommunen
- Att kommuner inte placerar i socioekonomiskt utsatta områden
- Strategiskt arbete för utveckling av socioekonomiskt utsatta områden
- Allmännyttiga bostadsbolag bidrar till integration och motverkar bostadssegregation

Strategiskt arbete för utsatta områden

Har vi ett strategiskt utvecklingsarbete för att stärka socialt utsatta områden?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Inför placering

Gör vi en analys av följderna av att placera familjen i ett utsatt område eller i ett hem som blir trångbott?

Om familjen placeras i ett utsatt område: vilka skyddsfaktorer behöver vi kompensera med?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Strukturer för skyddsfaktorer

Har vi en övergripande strategi för att undvika placering av nyanlända barnfamiljer i utsatta områden eller trångbott?

- Kan vi samverka med allmännyttan för att utveckla dessa möjligheter?
- Bidrar ägandedirektiven till minskad segregation?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Hyresavtal

Om inte, hur arbetar vi för att skapa förutsättningar för att kunna erbjuda det?

Erbjuder vi i första hand tillsvidarekontrakt?

Om det finns krav på att familjen ska flytta inom en viss period: jobbar vi tidigt med att förbereda dem på det och genom att stötta föräldrarna i att hitta ny bostad?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Strategisk nivå

Operativ nivå

- Har någon frågat föräldrarna om de behöver stöd gällande sin ekonomi?
- Kan vi motivera och lotsa dem rätt?

Stöd i privatekonomi

Finns information från budget- och skuldrådgivning med i kommunens mottagande?

- Är temat en del av samhällsorienteringen?
- Kan vi utveckla samverkan med budget och skuld för individ- eller gruppbaserat stöd och information?
- Finns det möjlighet att ha informationen i dialogform där nyanlända kan få ställa frågor?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Sysselsättning

Är föräldrarna medvetna om vilket stöd de kan få av kommunen gällande arbetsmarknadsetablering eller studier?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Extern samverkan för sysselsättning

Har vi en etablerad samverkan med arbetsförmedlingen på strategisk och/eller individnivå?

Vilka utvecklingsmöjligheter ser vi?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Intern samverkan för sysselsättning

Har vi en etablerad samverkan med kommunens arbetsmarknadsenheter?

Vilka utvecklingsmöjligheter ser vi?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Familj

För ett barn som har migrerat erbjuder familjen den grund med vilken barnet lär sig navigera och passa in i det nya samhället, och har en stor betydelse för ett nyanlät barns välmående och integrationsprocess. Utifrån egna resurser och det stöd som familjen både erbjuds och väljer att nyttja, kan familje-relationerna i den nya tillvaron växa till viktiga skyddsfaktorer för ett barn.

Kommunen kan spela en viktig roll för en nyanländ familj genom att erbjuda verktyg som hjälper föräldrar att vägleda sina barn. Samtidigt behöver relationer och tillit byggas så att det stöd som finns når målgruppen.

RISKFAKTORER

- Resursunderskott på grund av flykten
- Separation från familjemedlem, oro för dem som är kvar
- Ensamstående förälder
- Om föräldrar inte behärskar det svenska språket
- Akkulturationsstrategierna assimilation och separation
- Höga nivåer av migrationsstress /ackulturativ stress i familjen
- Att komma som äldre barn
- Föräldrar som förlorar sin vägledarroll
- Dissonant akkulturation, ansvars- och/eller maktskifte
- Problem i föräldrarnas relation
- Ojämställd föräldrarelation
- Hedersrelaterat våld och förtryck
- HBTQI-personer och personer med intellektuell funktionsnedsättning är extra utsatta i en kontext av hedersrelaterat våld och förtryck

SKYDDSAKTORER

- Fungerande familjerelationer (trygghet, buffert till dagliga stressmoment)
- Barn får adekvat vägledning av föräldrarna
- Fungerande relation mellan föräldrarna
- Jämställda föräldrar
- Målgruppsanpassat föräldraskapsstöd från kommun/civilsamhälle
- Akkulturationsstrategin integration
- Strategisk kunskaps- och kompetensutveckling om hedersrelaterat förtryck och våld
- Tillitsbyggande hos målgruppen för att göra föräldraskapsstöd mer attraktivt

- Berättar barn eller föräldrar att barnen ibland tolkar eller förklarar saker i möten med skola, vård etc?
- Pratar vi med föräldrarna om vad deras språkinläring betyder för barnen?

Föräldrarnas språk

Erbjuder vi flexibla lösningar för att stödja föräldrarnas språkinläring? Exempelvis flexibel sfi och språkträningsplatser.

- Finns det hinder för lärandet av språket som inte var omedelbart uppenbara? (t.ex. funktionsvariation som hörselskada).
- Vilka kontakter, om några, behöver tas då?

Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Tips! Väger vidare samtalsgrupp för nyanlända föräldrar

Separation från familjemedlem

Frågar vi familjen om de har separerats från en familjemedlem?

Erbjuds barn och föräldrar stöd i att hantera ovisshet och oro eller frågor om processen med familjeåterförening?

Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Äldre barn

Frågar vi de äldre barnen hur de upplever sin tillvaro? T.ex. ansvar hemma? Fritid?

Hur säkerställer vi att de äldre barnen får tillgång till det stöd som de behöver?

Anteckningar, idéer eller nästa steg:

- Hur mycket och kring vad tar barnen i familjen ansvar?
- Är det ett rimligt och åldersadekvat ansvar?
- Ser vi skillnader mellan döttrars och söners ansvar?
- Följer alla barn med på aktiviteter?

Ansvar

Kartlägger vi ansvarsfördelningen i familjerna?

- Hur kan vi motivera föräldrarna att nyttja föräldraskapsstöd för att resonera kring frågorna ovan?
- Vad vet vi om föräldraskapsstöd i familjens hemland?
- Har vi målgruppsanpassat informationen om stödet? Utnyttja gärna interkulturell kompetens.

Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Strategisk nivå

Operativ nivå

Ensamstående förälder

Om familjen har en ensamstående förälder, frågar vi om hen har behov av extra stöd kopplat till föräldraskapet?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Hedersrelaterat våld & förtryck

Finns det kompetens och trygghet i att upptäcka tecken på att flickor och pojkar utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck?

Har vi rutiner för arbetsgången om vi skulle fatta misstanke om problematik?

- Om inte, vilka kan vi samverka med för att komplettera kompetensen?
- Behövs någon typ av kompetens- eller kunskapsförstärkning?

Föräldraskapsstöd

Arbetar vi strategiskt för att nå nyanlända med föräldrastöd?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Våld i nära relation

Ställer vi frågor om utsatthet för våld i nära relation?

Har vi rutiner för arbetsgången om vi skulle fatta misstanke om problematik?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Fritid

Föreningsverksamhet kan utgöra en viktig integrationsarena och en meningsfull fritid kan vara en kompensatorisk skyddsfaktor för barn. I likhet med skolan kan en fritidsaktivitet ge möjligheter att skapa sociala nätverk och delta i det svenska samhället, men med fördelen att ha så kallat lägre trösklar i form av kunskaps- och språkrav.

Möjlighet till lek, vila och meningsfull fritid är viktigt för barn som har flytt. Det kan bidra med sociala nätverk och gemenskap samt kompensera för andra riskfaktorer såsom utsatthet i skolan. Samtidigt har nyanlända barn, och särskilt flickor, mer sällan en återkommande fritidsaktivitet. Det finns hinder som avgifter, brist på aktiviteter i utsatta områden, kunskap om aktivitetsutbud samt att föreningslivet kan vara obekant. Framgångsfaktorer är samverkan mellan förvaltningar och med civilsamhället samt praktiskt stöd såsom medföljare till barn i början av aktiviteter.

RISKFAKTORER

Att inte ha en meningsfull fritid

Skillnader i kön gällande återkommande fritidsaktiviteter

Dyra avgifter

Brist på fritidsaktiviteter i socioekonomiskt utsatta stadsdelar

För höga krav på ungdomar som är nybörjare

Diskriminering och kränkningar i föreningslivet

Bristande kunskap om aktivitetsutbud och om normer i den svenska föreningskulturen

SKYDDSFAKTORER

Att ha en meningsfull fritid (hälsofördelar, social gemenskap, vuxna förebilder)

Initialt praktiskt stöd av medföljare in i en förening eller aktivitet

Aktiviteter och mötesplatser där flickor, tjejer och HBTQI känner sig trygga

Nya lösningar som möjliggör att barns delaktighet inte står och faller med föräldrars engagemang

Lägre avgifter eller ekonomiskt stöd

Samverkan inom kommunen

Finns det samverkan med andra delar av kommunen för att underlätta att nyanlända barn får en meningsfull fritid?

- Har vi en föreningslots i kommunen?
- Hur kan vi samverka med den?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Uppmuntras flickor och pojkar i samma utsträckning?

I familjen

Undersöker vi om barnen i familjen uppmuntras att utforska intressen och fritidsaktiviteter?

- Finns det oro eller missuppfattningar hos föräldrarna som behöver bemötas?
- Finns det andra hinder såsom transport eller ekonomiska hinder?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Barnens intressen

Hur tillgängliggör vi en variation av aktiviteter som kan passa olika barn?

Frågar vi barnen vad de har för intressen?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Strategisk nivå

Operativ nivå

Ekonomi

Informerar vi föräldrarna om den hjälp som finns att söka för att ha råd med barnens aktiviteter?

Hur stöttar vi föräldrarna med att ansöka?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Hjälp in

Kan någon vid behov följa med ett barn till en ny aktivitet?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Samverkan med civilsamhället

Finns det samverkan med civilsamhället för att underlätta att nyanlända barn får en meningsfull fritid?

Hur kan vi stötta civilsamhället så att de kan göra nyanlända barn delaktiga i deras aktiviteter?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Skola

Skolan är en viktig arena för integration. Närvaro och godkända resultat är skyddsfaktorer men barn med utländsk bakgrund nyttjar mer sällan förskolan, har ett lägre meritvärde och uppnår i lägre utsträckning gymnasiebehörighet. Det gäller framför allt barn som har invandrat efter skolstart. Samtidigt noteras höga utbildningsambitioner och unga kvinnor med utländsk bakgrund läser i störst utsträckning vidare efter gymnasiet i Sverige.

Av alla kommunens verksamheter är skolorna den arena som både anvisade och självbosatta barnfamiljer automatiskt kommer i kontakt med. Beroende på barnens ålder är det också en kommunal aktör som har en långsiktig kontakt med barnen och deras föräldrar, till skillnad från olika introduktionsverksamheter och inledande stöd. Därmed ligger mycket av potentialen för att på bred front stärka skyddsfaktorer just hos skolan.

RISKFAKTORER

Att inte gå i skolan eller inte lyckas i skolan

Skolsegregation

Att ha invandrat efter skolstart

Att tala ett minoritetsspråk

Resurser som inte matchar stödbehov

Att inte delta i förskola eller öppen förskola

Om information om förskola inte är begriplig för nyanlända föräldrar

SKYDDSAKTORER

Närvaro och godkända resultat

Kompensatorisk funktion för barn i särskild utsatthet

Möjlighet att i skolan få inblick i barnens tillvaro och upptäcka behov

Höga utbildningsambitioner som resiliensstrategi

Läxhjälp

Att delta i förskola eller öppen förskola

Uppsökande verksamhet för förskolan

Förskola

Pratar vi med föräldrarna om vikten av och fördelarna med att nyttja förskola eller öppen förskola?

- Hur motiverar vi föräldrarna att besöka öppna förskolan eller förskolan?
- Finns det någon oro eller missuppfattningar hos föräldrarna som vi kan prata om?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Barnens upplevelse av skolan

Frågar vi barnen hur de upplever sin skolgång?

- Får barnen det stöd de behöver för sitt lärande?
- Finns tecken på mobbning eller diskriminering/rasism?
- Upplever barnet att hen har stöd från kamrater och vuxna på skolan?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Kommunikation

Pratar vi med föräldrar och barn om hur upplever kommunikationen med skolan?

Finns det missförstånd eller oro som behöver adresseras?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Äldre barn kan uppleva större hinder att komma in i skolan

Läxhjälp

Uppmuntrar vi barn och föräldrar att ta del av den läxhjälp som finns?

- Erbjuder civilsamhälle kompletterande läxhjälp?
- Kan vi introducera barnen?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Samverkan

Kan vi utveckla en kompletterande samverkan?

Upplever skolan att de räcker till i introduktionen av nyanlända elever och deras föräldrar?

Är introduktionen av nyanlända elever av lika god kvalitet på alla kommunens skolor?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Delaktighet

Hur möjliggör vi delaktighet speciellt för de familjer som talar ett mindre språk?

Arbetar skolan strategiskt för att säkerställa effektiv kommunikation med nyanlända föräldrar?

Hur möjliggörs delaktighet vid t.ex. möten och utvecklingssamtal?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Främmandeskap

I kategorin främmandeskap finns förutsättningar och hinder för delaktighet såsom sociala nätverk, tillit, kommunikation och kunskap samt diskriminering och rasism. Tillit är centralt för delaktighet men nyanlända rapporteras känna låg tillit för myndigheter. I kommunens arbete är tillitsbyggande metoder som kontinuitet i relationsbyggande och representation i målgruppsanpassad verksamhet viktiga.

Effektiv kommunikation i kontakten med familjer innebär att delaktighet möjliggörs genom olika metoder för trygga möten och tydlig kommunikation. Kunskapen som kommuner tillgängliggör är också viktig då den utgör verktyg för nyanlända föräldrar i vägledningen av deras barn. Vidare behövs ett strategiskt arbete mot riskfaktorn rasism vars kort- och långsiktiga negativa effekter förstärks av låg kunskap på gruppnivå i kommuner.

RISKFAKTORER

- Lågt överbyggande och anknytande socialt kapital
- Utsatthet för rasism och som följd ohälsa, problematisk skolgång, bristande tillit till vuxna och samhällets institutioner, framtidstro och hälsa
- Minoritetsstress
- Låg kunskap på gruppnivå och oförmåga att se normer, diskriminering, och rasism
- Bagatelliserande, förnekande, eller bortförklarande av rasism
- Kommunen saknar ett strategiskt arbete mot rasism
- Låg tillit och förtroende till andra och samhällets institutioner
- Att inte veta om eller förstå system, normer, skyldigheter, rättigheter, tillgängliga resurser och aktiviteter
- Obegriplighet kring de komplexa myndighetsstrukturerna i Sverige
- Ineffektiv kommunikation
- Envägsinformation

SKYDDSAKTORER

- Överbyggande och anknytande socialt kapital
- Att barn har stöd från kamrater
- Värdegrundsarbete och kunskapshöjande arbete om rasism och diskriminering
- Tillit och förtroende
- Kontinuitet i relationsbyggandet mellan myndighet och familjen
- Överlämning mellan olika tjänstepersoner där familjen är delaktig
- Kunskap om system, normer, skyldigheter, rättigheter, tillgängliga resurser och aktiviteter
- Kunskapsförmedlande insatser som tar hjälp av identifikation, representation, interkulturell kompetens och dialog
- Kunskapsförmedlande insatser som är målgruppsanpassade
- Kunskapsförmedlande insatser som är egenmaktsbaserade
- Tvåvägskommunikation
- Metoder för effektiv kommunikation

Tillit och förtroende

Jobbar vi medvetet för att skapa tillit och förtroende i våra verksamheter?

Vilka delar av tillitsbyggande jobbar vi med och vilka kan vi komplettera med?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Tips! Utbildning om barnkonventionen och nyanlända föräldrar

Min egen utgångspunkt

Har de som möter nyanlända funderat över sina egna uppfattningar om nyanlända familjers perspektiv?

- Till exempel vad vet vi om uppfattningar och erfarenheter av skolsystemet, föräldraskapsstöd, föreningsliv, socialtjänst och myndigheters roll i samhället?
- Hur kan vi anpassa vår information så att den blir begriplig ur andra typer av förförståelse än vår egen?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Tecken på bristande tillit

Hur fångar vi upp det?

Vet vi vad vi ska göra om föräldrar eller barn uttrycker ett bristande förtroende för någon av kommunens verksamheter eller någon annan samhällsaktör?

Finns det möjlighet att samverka med berörd aktör för att ge anpassad och dialogbaserad information till familjen eller i en större grupp?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Behov av kompletterande information

Erbjuder vi målgruppen tillräcklig samhällsinformation?

- Behöver vi komplettera samhällsorienteringen med någon information?
- Behöver något upprepas eller fördjupas? ‘
- Behöver vi diskutera svåra frågor?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Strategisk nivå

Operativ nivå

Diskriminering & rasism

Är arbetet tillräckligt genomgripande?

Har kommunen ett kunskapshöjande och förebyggande arbete kopplat till diskriminering och rasism?

Har vi sammanhang där vi diskuterar och problematiserar fördomar även mellan olika minoritetsgrupper?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Trygga möten

Skapar vi förutsättningar för att hålla trygga möten?

- Till exempel var hålls mötet?
- Kan föräldrar och barn uttrycka sig fritt?
- Har vi funderat över mötets syfte i förhållande till behov av tolk?
- Hur ser maktbalansen ut?
- Är mötets syfte tydligt för alla deltagare?
- Säkerställer vi att viktig information förstås?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Desinformation

Arbetar vi strategiskt för att motverka och bemöta desinformation kopplat till de kommunala verksamheterna?

Var är vi tillgängliga för att bemöta oro och frågor?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

Sociala nätverk

Finns det tecken på isolering och ensamhet?

Ställer vi frågor om det sociala nätverket?

På vilket sätt kan vi arbeta för att stärka nätverket?

 Anteckningar, idéer eller nästa steg:

- Förstå mig rätt - metod för att minska missförstånd.
- Barnombudsmannens rekommendationer för samtal med barn och unga

Förslag på material och metoder att använda

Utbildningsserie om barnkonventionen (Länsstyrelsen Skåne)

Denna utbildningsserie består av 6 kortfilmer med diskussionsfrågor och vänder sig särskilt till de som i sitt arbete möter föräldrar eller andra vårdnadshavare från länder med till exempel andra sociala, kulturella och religiösa normer. Utbildningen har tagits fram som ett komplement till metodmaterialet "Vägar vidare efter flykten".

Materialet hittar du [här](#)

Vägar vidare efter flykten (Partnerskap Skåne)

Vägar vidare samtalscirkelprogram är framtaget för att i grupp tala om frågor kopplade till psykosocial hälsa efter migration. Programmet kan genomföras i valfri verksamhet och utgår ifrån en filmserie, tillhörande diskussionsfrågor och övningar som öppnar för samtal.

Materialet hittar du [här](#)

Vägar vidare efter flykten - Föräldraskap (Partnerskap skåne)

Vägar vidare samtalscirkelprogram om föräldraskap i Sverige är ett bra komplement till de föräldraskapskurser eller samtalsgrupper som finns i Sveriges kommuner. Programmet kan genomföras i valfri verksamhet och utgår ifrån en filmserie, tillhörande diskussionsfrågor och övningar som öppnar för samtal. I gruppen kan utlandsfödda föräldrar resonera tillsammans om att vara förälder i Sverige.

Materialet hittar du [här](#)

Förstå mig rätt (Kunskapscentrum för jämlik vård)

Förstå mig rätt är en samtalsmetod för att minska missförstånd. Metoden har utvecklats för användning inom vården, men kan även användas i andra verksamheter. Den har t.ex. varit ett verktyg för informatörer i samhällsorienteringen för att säkerställa att informationen där har mottagits på rätt sätt.

Materialet hittar du [här](#)

Samtala med barn och unga (Barnombudsmannen)

En skrift med rekommendationer till de som möter barn i sin yrkesroll och som vill ta reda på ett barns vilja, åsikter, beskrivningar, berättelser, tankar, synpunkter eller perspektiv. Samtala med barn och unga har utarbetats av Barnombudsmannen inom ramen för ett samarbete med Migrationsverket och Linköpings universitet.

Skriften hittar du [här](#)

Snacka tryggt (Rädda barnen)

I Rädda Barnens koncept Snacka tryggt - om våld mot barn som riktar sig till vuxna och barn i skolan - finns ett digitalt verktyg med olika scenarion och övningar för svåra samtal med fiktiva barn. Bakom Snacka tryggt står Rädda Barnen och Barnafrid - nationellt centrum för kunskap om våld mot barn, vid Linköpings universitet.

Materialet hittar du [här](#)

Prata om rasism (Rädda Barnen)

Prata om rasism - en vägledning för vuxna visar hur vuxna kan prata med barn om rasism

Materialet hittar du [här](#)

Kristianstads
kommun

Vägledning för mottagandet av nyanlända barn i familj

Arbete och välfärdförvaltningen, Kristianstads kommun